

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati heti szaklap.

SZERKESZTI:

LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmecbányai m. kir. bányaiskola
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik: Minden vasárnap.

Előfizetési ára: Egy évre 12 korona.

A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.

Irta: Vörös József.

(Folytatás a 136. oldalhoz.)

Igen erős kritika, mely talán részben a tanárookra is sértő, azon állítás, hogy »A vizsgaidő készületlenül találja a tanulókat és, hogy a vizsgaeredmény így nem lehet teljesen jó.« Feltétlenül elismerem cikkírónak elismerésre méltó jó szándékát, mely felszólalásának minden sorából kitünik és feltétlenül meghajlok az idősebb szakembernek tapasztalás sugalmazta kritikája előtt, de meg kell jegyeznem, hogy itt a jó szándék kissé túlszigoru bírálat alakjában jelentkezik. A bányaiskolai rendszabályok, mint tudom, havonként való osztályozását kívánják a tanulóknak úgy munkateljesítésük, mint iskolai tanulmányaik közben kifejtett szorgalmuk és előmenetelük tekintetében, vagyis azt követelik, hogy a tanárok gyakori kikérdezések útján folytonosan ellenőrizzék a tanulók szorgalmát és előmenetelét. Ugy tudom, ez meg is történik s ha megtörténik, lehetetlen dolog az, hogy a vizsgaidő készületlenül találja a növendékeket, hiszen folytonosan, óráról-óraára készülniök kell s lehetetlen dolog az is, hogy a »vizsgálatok gyenge eredménye« általánosít-

tassék. Mint a selmeczbányai bányaiskola volt növendéke, igen jól emlékezem, hogy a tanításanyag bevégezése után az ismétlésekre került a sor s, hogy ezen ismétlések alatt igen sokat tanultunk a nélkül, hogy túlságosan fáradnunk kellett volna. Határozottan emlékezem arra is, hogy tanáraink, közvetlenül a vizsga előtt, s ez különösen a szaktanítás tárgyaknál történt meg, újra átvették velünk az egész anyagot, fali táblánkon újra és újból elmagyarázták a nehezebb részleteket s végül még elővizsgálatot is tartottak, a melyen a vizsgálatra felvett anyagot mintegy utóljára megismételtették velünk. Teljesen lehetetlen dolog tehát, hogy a ma követett tanítás-rendszer mellett: magyarázat, esetleges leírás, tisztázás, felelésre készülés, felelés, ismétlés, ismétlés közben való újra tanulás és újra felelés és végezetül megismételt magyarázás és elővizsgálat után készületlenül kerülhessen valaki a vizsgáló bizottság elé, és jóformán lehetetlen, hogy a gyenge vizsgaeredmény, mint végső konkluzió, egyszerűen általánosíttassék.

És még valamit!

Úgy tudom, most is úgy van, mint abban az időben, mikor én ültem az iskola padjain, hogy a rendszabályok a tanári testületnek jogot adnak arra, hogy azokat a tanulókat, kik a félév folyamán hanyagoknak bizonyultak, a vizsgálatoktól eltilthassa. Így a hanyagság lehetősége jó formán teljesen ki van zárva és az általános rossz vizsgaeredmény, a rendszer félreértésén alapuló, téves fogalomvá válik és teljesen elveszti alapját azon állítás is, hogy a vizsgaidő készületlenül találja a növendéket, mert hiszen, azon tanuló, ki a félév folyamán hanyag volt, úgysem juthat odáig, hogy hanyagsága daczára, esetleg szerencsés véletlen folytán ugyanúgy boldogulhasson, mint szorgalmas társai.

Azt én is megengedem, hogy nem minden tanuló teszi meg mindig és lankadás nélkül kötelességét, s még azt is elismerem, hogy vannak hanyag, lanyha szorgalmú növendékek; de ezeket a tanárok következetes szigorúság és a kikérdezések többszöri megismételése által rendhez és kötelességük teljesítésére szorítják, osztálytársaik, vagy esetleg az összes iskolatársak előtt való megintés útján a javulás útjára terelik; azokat pedig, a kik jó szóra, megintésre nem javulnak, vizsgálatához nem bocsátják.

Megeshet az is, hogy a vizsga eredménye egyik-másik növendéknél gyenge; ez azonban nem mindig hanyagságnak az eredménye; igen szorgalmas tanulóval is megtörténhet, hogy vizsgálati felelete nem sikerül; de azért sem mindig hanyagságnak az eredménye a gyenge vizsgaeredmény, mert a tehetség is nagy szerepet játszik itt s a gyengébb tehetségű növendék, önhibáján kívül, nagy szorgalom daczára is jóval mögötte maradhat társainak.

(Folytatjuk.)

Pörölyös kőzetetfúrógépek, különös tekintettel a Flottmann H.-féle szerkezetekre és a Westfália gépekre.

Források: Preussische Zeitschrift f. Berg-, Hütten u. Salinenwesen. — Österreichische Zeitschrift f. Berg- u. Hüttenwesen. — Zeitschrift d. Vereines deutscher Ingenieure. — Essener Glückauf. — Der Bergbau. — Zeitschrift f. die gesamte Schiess- u. Sprengstoffwesen. — Die Entwicklung des Niederrheinisch-Westfälischen Steinkohlen-Bergbaues. IV. köt. — Handbuch der Ingenieurwissenschaften. Lincke. IV. köt. — Bulletin de la société de l'industrie minérale. — The Colliery guardian — E. Schorrig. Die Verwendung von Druckluftbohrmaschinen unter besonderer Berücksichtigung ihrer modernsten Typen. Bernburg. 1907. — 9 szövegrajzzal.

(Folytatás a 138. oldalhoz.)

Mindezen, a bányamivelés és a kőfejtés gyakorlatában, előnyösöknek felismert tulajdonságok, a pörölyös kőzetetfúrógépek általánosítására, illetőleg arra vezetett, hogy újabban azon gépgyári czégek is, kik eddig csakis állványos-kőzetetfúrógépek készítésével foglalkoztak, a kézi pörölyös gépek szerkesztésére, illetve ezek módosítására, javítására és átalakítására tértek át. A kísérletek és javító módosítások, a pörölyös-kőzetetfúrógépek újabb- és újabb modeljeinek egész sorozatát eredményezték. Tagadhatatlan dolog, hogy már régibb idő óta ismerjük a pörölyös-kőzetetfúrógépek elvét, de az is bizonyos, hogy ezek a fúrógép-alakok még a közelmúlt időben is csak igen ritkán érvényesültek. Ezen a gyakorlatban is bevált fúrópörölyök között a „Franke“-gépet kell különösebben kiemelni, melyet Eislebenben, a rézpala-bányákban, még ma is használnak. A „The little jap“ fúrópöröly, melyet az *Ingersoll Co.* akart általánosítani, főleg azért nem vált be, mert a fúrónak ütésenként váltogatását nem végezi önműködően, hanem a gépet kezelő munkásnak kötelességévé teszi, a mi használhatóságát nagy mértékben károsítja. A *Korfmann* és a *Hoffmann*-féle czégek is gyártanak fúrópörölyöket; elsőnek gyakorlati alkalmazásáról, a rendelkezésünkre álló forrásmunkák teljesen hallgatnak; a *Hoffmann*-pörölyökről annyit tudunk, hogy a Siegerland pátvaskő-fejtéseiben alkalmazásban állanak.

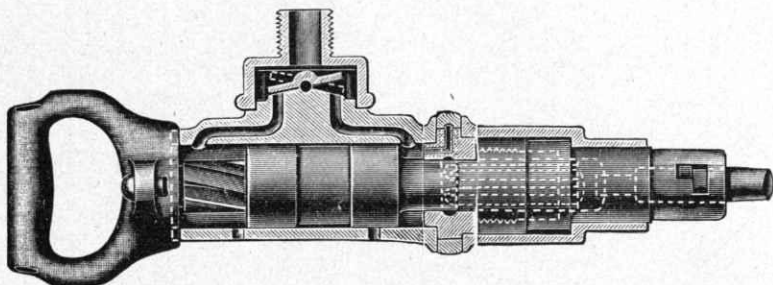
Tulajdonképpen, csakis két pörölyös-fúrógép-rendszer van általánosan elterjedve. Ezek a „*Flottmann H.*“ és a „*Westfália*“-gépek, melyek a gyakorlat és a tudomány egybehangzó kritikája szerint érvényesülésüket

úgy technikai szerkezetük tökéletessége, mint gazdaságos munkájuk révén, meg is érdemelik.

Mind a két gyártó cég letért az eddig taposott utakról és a dugattyús-tolókás-kormányzószerkezeteket elvetvén, a vezénylés új módját alkalmazta.

A *Flottmann H.*-féle fúrópörölynek jellemzője a gömbszelep, melynek szerkezetét és működés-módját lapunk 27. számában, a 10. oldalon (Szemle. Bányamivelés. Golyós kormányzó-szerkezet, mint a Flottmann-féle közetfúrógépek különlegessége) rajzban is bemutatva, részletesen ismertettük. A fúrópörölynek működés-módját szintén ismertettük már lapunk 17. számában, a hol rajzban is szemléltettük szerkesztés-részleteit.

A *Westfalia* (Gelsenkirchen) gépnek jelleges főalkotórészét szintén kormányzó-szerkezete képezi, mely sajátos alakja és különleges ágyazása folytán, részleges ismertetést érdemel. A Westfalia-gépgyári cég a vezénylő mű konstrukciójánál, azon igen helyes elvből indult ki, hogy a kormányzó-szerkezet csak akkor működhet kifogástalanul, ha minden körülmények között, tehát minden lehető helyzetben zavar nélkül és megakadás nélkül dolgozik, a miért is gépének vezénylő-szervét úgy építette meg, hogy annak súlya teljesen ki legyen egyenlítve, vagyis feltétlenül

3. sz. rajz. A „Westfalia-pöröly“ hosszanti metszése

mindig súlyegyenlőséget tartson. A vezénylő mű csappantyús-szelep alakjában van kiképezve és oly kétkarú emelőt képez, mely súlypontjában való felfüggesztése folytán tökéletesen ellensúlyozva van. (L. a becsatolt 3. sz. rajzot.)

A nyomott levegő a szelep fölött levő cső nyílványon át lép be a kormányzó szerkezetbe. A rajzban bemutatott szelep állás mellett, a nyomott levegő a jobb-oldali csatornán át jut a gép munkahengerébe, mi közben a dugattyút balfelé hajtja. A ramács mögé szorult, fáradt levegő egyidejűleg a baloldali alsó hengerfúráson át a szabadba távozhat. A ramács eleven ereje, a kipufogó nyílás elhagyása és elzárása után, a dugattyú mögé szorult levegőt némileg komprimálja úgy, hogy a csappantyús szelep külső oldalán ható levegő nyomását legyőzve, a szelepet s vele a vezénylő-művet átváltja s így a nyomott levegőnek a hengerbe,

illetve a ramács elé való kerülését lehetővé teszi. Természetes dolog, hogy ekkor az ellenkező irányban haladó járat indul meg, mi közben a fáradt levegő azután a henger elülső alsó fúrásán át szabadul ki (részben) a ramács elől.

(Folytatjuk.)

Bányamívelés.

Menekülő kamarák bányákban. Legújabbán igen sokat foglalkoznak a földalatti menekülő kamarák létesítésének kérdésével. Az »Annales des Mines de Belgique« legutóbbi számainak egyikében *Dandris* ír le egy ilyen menekülő kamarát, melynek az a rendeltetése, hogy a bányamunkásoknak robbanó gázok hirtelenül való jelentkezése, vagy váratlan omlások esetén, rögtönös menekülő helyül szolgáljanak. Ezek a kamarák a különböző fejtszintekben vannak berendezve és 3 m. hosszú vágatok végére vannak telepítve. A kamara hosszúsága 3·5 m, szélessége 3 m, magassága 2·20 m. Falainak vastagsága 0·60 m. A kamarához vezető folyosó két erős vasajtóval zárható el. Levegő hozzáfűzés céljából külön szellőző csőrendszer van a kamarába beépítve. Három fali szekrényben: mentőkészülékek, villámos lámpák és ásók, kapák meg csákányok, kötőszerek és élelmiszerek vannak elhelyezve. (Der Erzbergbau. 1908. 9. sz.)

Eljárás nitrogliczerint tartalmazó robbantó szerek előállítására. (A Westfälisch Anhaltische Sprengstoff A. G. in Berlin. 197404. Kl. 78. e. száma N. B. szabadalma.) Sok oldalról történt már az iránt javaslat, hogy miként lehessen nitrogliczerint-tartalmazó robbantó-szereket, fagy iránt lehetőleg érzéketlenné tenni. A legtöbb ezirányú javaslat, dinitromonoklorhidrinnek a nitrogliczerinhez való hozzáadását ajánlja. Újabbán azt igazolták be az idevonatkozó kísérletek, hogy más nitrogénben és oxzigenben szegény nitrált klorhidrinek, különösen pedig a mononitrodiklorhidrin, szintén teljesen megfelelnek a jelzett célnak. Ezen anyagokról azonfelül még az is bebizonyosodott, hogy kényelmesebben és veszélytelenebbul kezelhetők, mint a dinitromonoklorhidrin-készítmények, és hogy nitrogénben és oxzigenben való alacsony tartalmuk folytán még kevésbé brizansok is, tehát robbanó gázos bányákban bátrabban használhatók, mint a dinitromonoklorhidrinnal készített robbantó anyagok. A mono-

nitrodiklorhidrin mennyisége, a robbantó szer természete szerint változó és a nitrogliczerin súlyának 15 és 25⁰/₀-a között ingadozhat. (Der Erzbergbau. 1908. 9. sz.)

Megadott szabadalmak. 42149. I. sz. Wolf Paul üzletvezető Zwickauban. Bányalámpás. XII/a. oszt. 1907. júl. 30. (Bp. Kzl. 1908. 119. sz.)

Köszén- és érczelőkészítés.

Ernst-féle feladó gép koksoló kemenczék számára. Mig a szénnek a koksoló kemenczékbe való feladása rendszerint felülről történik, a mi igen sok időt rabló mellékmunkával jár, addig az Ernst-féle gép a szénnek a kemenczébe való feladását oldalról végzi. A készülék főalkotórészét, hosszukásan négyszöges szekrény és hozzátartozó két-táblás kocs képezi. A felső résszel, a mely a szenet tartalmazza, a kemenczébe egészen be lehet járni, éppúgy mint a kocsin fekvő táblával is, a mely két részből áll. A szekrény-állványt az alsó szilárd táblával együtt visszahúzza, a kemencze ajtaját be lehet tenni, mire az állványos kocsi alsó tábláját, a melyen a szén fekszik, kihúzzák. A kemencze ajtaja e közben majdnem egészen le van zárva. A szén lassan és egyenletesen hull le a kemencze talpára. (Kedesdy. The Iron Age. 1907. — Ztbl. f. Eisenhüttenwesen. 1908, 4. sz.)

Megadott szabadalmak. 42106. I. sz. Fraser George Holt gyáros Brooklynban. Zúzógép. XVII/f. oszt. 1907. szept. 11. — 42111. I. sz. Adolf Bleichert & Co. czég Leipzig-Gohlisban. Berendezés meleg koks lehűtésére és szállítására. II/a. oszt. 1907. aug. 28. (Bp. Kzl. 1908. 115. sz.)

Vaskohászat.

Nisbet-féle gáztisztító. A Nisbet D. F. (Pittsburgh) által szerkesztett gáztisztítóban, a meleg és nyers gázok a készülékbe való belépésük után azonnal lassított áramlássebességre vannak kényszerítve, hogy a nehezebb szállópor-szemeket mihamarább elejthessék. Erre a gáz két áramlás-menetre oszlik és a készülék fenekén levő viznek színe fölött a külső mosó- és hűtő-csatornába kerül. Utóbbiakba felül, lyuggatott csövek vannak beépítve, melyekből víz csurog alá, mig a gáz áramlása felfelé száll. Az által, hogy a víz és a gáz ellenkező irányban mozognak, utóbbi a sűrűlő érintkezés behatása alatt, a gázáramlás irányának betartására törekszik és kanyargó úton halad tovább. A gázok így a nedves felülettel bensőleg érintkeznek, a mi által melegüket gyorsan leadják és finomabb szállópor-keverésrészeiket elhullatják, a melyek a készülék fenékrészén összegyülemkeznek. Erre a gázok a középső csator-

nakba jutnak, a hol tisztításuk és hűtésük tovább folyik. A középső csatornákból a felső átbocsátó nyílásokon át haladó útjukban a gázok újra felmelegesznek, mire a szélhevítőbe és innen hasznosításuk helyére elkerülnek. (*Schroeder. The Iron Age. 1908. Vol. 81. No. 2. — Ztbl. f. Eisenhüttenw. 1908, 4. sz.*)

Vasnak fémmintákba való öntése. *Skezely eljárása.* A módszer alkalmazása mellett igen éles és tiszta öntéseket lehet elérni. A fémből készült öntőminták falait Kerosinnal (paraffin és kréta) vonják be, mely a higan folyó vasnak a mintába való beöntése közben lángot vet, mi közben az égésből származó gázok felfelé és az öntő nyílással szembe fekvő másik nyíláson át elszállanak. Az ömlesztett vasnak beöntése valamivel lassabban kell, hogy történjék, mint az, homokba döngölt minták használása esetén szokásban van. (*Memmler. Engineering. 1908. 2192. sz. — Ztbl. f. Eisenhüttenwesens. 1908. 4. sz.*)

Megadott szabadalmak. 42044. I. sz. Fasel Alajos mérnök Anzinban. Hengerjárat üreges testek kihengerlésére. XII|e. oszt. 1907. nov. 18. — 42131. I. sz. Bouneau Jean kereskedő Párisban. Elektromos nagyolvasztó. VII|i. oszt. 1907. aug. 26. (Bp. Kzl. 1908. 117. sz.) — 42152. I. sz. Mc. Kee Arthur Glenn magánmérnök Clevelandban. Eljárás és berendezés nagyolvasztók adagolására. XII|d. oszt. 1907. aug. 8. (Bp. Kzl. 1908. 120. sz.)

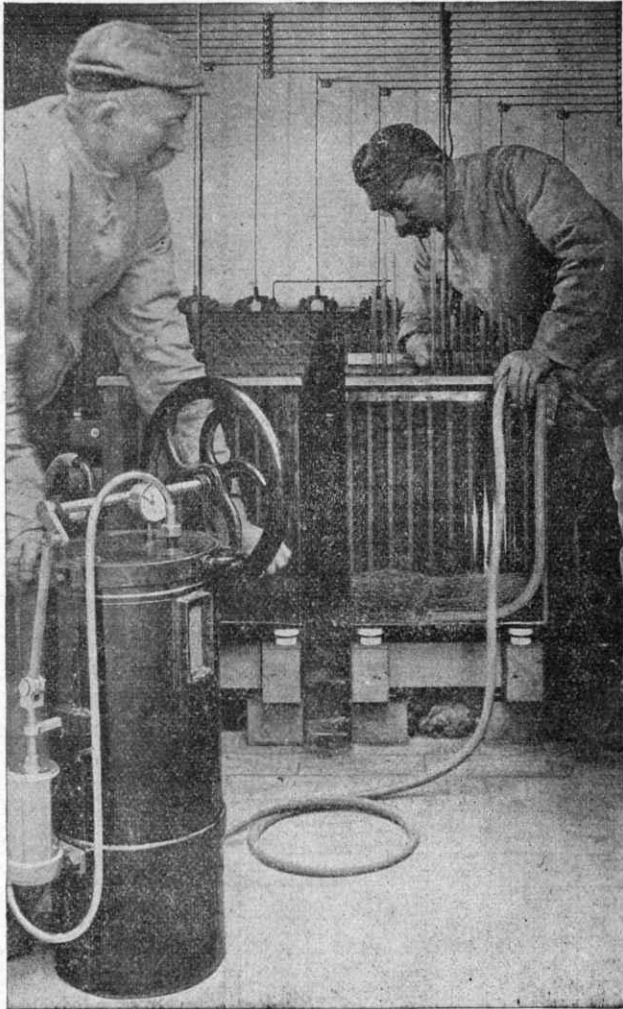
Gépészet.

Megadott szabadalmak. 42051. I. sz. Astfalck Wiland főmérnök Tegelben. Vezérmű hidraulikus sajtológák számára. XXI|c. oszt. 1907. nov. 16. — 42055. I. sz. Janacek Friedrich gyárigazgató Wienben. Berendezés generátorgázzal való gőzkazántüzeléshez. Ve|2. oszt. 1907. jul. 19. — 42061. I. sz. Milner János mérnök Prag-Karolinenthalban. Szivattyú. XXI|c. oszt. 1907. jun. 7. (Bp. Kzl. 1908. 111. sz.) — 42089. I. sz. Kraftmaschinen mit elektrischem Ausgleich. G. m. b. H. cég Berlinben. Lokomobil. V|c. oszt. 1907. szept. 28. (Bp. Kzl. 1908. 114. sz.) — 42097. I. sz. The Rotary Schrewing Dle Syndicate Limited cég Londonban. Berendezés csavarmentek előállítására. XVI|d. oszt. 1907. szept. 14. — 42108. I. sz. Langfelder V. gépgyári cég és Mencsik János mérnök Budapesten. Ujítás lokomobilok és lokomotivok tüzelő-berendezésén. V|c. oszt. 1907. aug. 7. (Bp. Kzl. 1908. 115. sz.) — 42119. I. sz. Maschinenfabrik-Aktiengesellschaft N. Heid cég Stockerauban. Gép csavarmentesen föltekercselt fém-szalagokból való csövek előállítására. XVI|d. oszt. 1907. szept. 14. (Bp. Kzl. 1908. 116. sz.)

Elektrotechnika.

Haufe Gusztáv akkumulátorok tisztítására alapított telepe, mely egyúttal akkumulátorok tisztítására szolgáló készülékeket is gyárt, melyeket a becsatolt rajzra való hivatkozással, következőleg lehet röviden jellemezni. Az akkumulátor-batteriak kádjaiban összegyülemkező iszap, a

mely a savat megrontja és ezt a táblákra gyakorlott pusztító hatásában támogatja, ha kellő időben nem lesz eltávolítva, a batteriában rövid zárlatot okoz, a mely az akkumulátor-telepet annyira megtámadja, hogy csakhamar teljesen megrontja és új telepnek beszerzésére kényszerítvén az üzemet, ezt, költség tekintetében nagyon érezhetően károsítja. Ha az iszap eltakarítása képezte a munka feladatát, eddig az egész batteriát

szét kellett szedni, vagy legalább is minden czellából több lemeztáblát ki kellett emelni azért, hogy a fenekeket elérni lehessen, a mi az iszapnak rövidzárlat elkerülése érdekében történő kiemelését, rendkívül megnegyeztette. Ezen sok időt és még több fáradságot okozott munkának befejezése után, az egész szerkezetet ismét össze kellett állítani, újból egybe kellett forrasztani, s a tisztítás még mindig nem volt tökéletes. A

lemezlapok kivágása folytán a batteria teljesítő-képessége jelentékenyen csökkent, a mely bajhoz még azon kellemetlenség is járult, hogy azoknak újból való beillesztése és beforrasztása közben, az üvegek és a lemezek gyakran eltörték, a mi az üzemnek, sokszor igen hosszú ideig való, sok anyagi kárt okozó szünetelését vonta maga után. Mindezekon kívül az ilyenszerű kitarítás még akkor is, ha munka közben különben baj nem is történt, igen sok költséget okozott. A *Haufe G.*-féle készülék mindezekon a bajokon és hibákon segít. Előírás szerint való szerkezete kifogástalan. A kazán belső oldala 5 mm. vastag üvegbetéttel van fődve, úgy, hogy a sav által való megtámadásának lehetősége teljesen ki van zárva. A sav lehúzására szolgáló edény szintén üveggel 5 mm. vastagon ki van béllelve. A czellának tisztítása közben azt először áthidaljuk, mire a savat az iszapig leszivatjuk. A sav leszívása után a készülék lép működésbe és az iszapot emeli ki, a mi a czella nagysága szerint legfeljebb 20—35 percz időt vesz igénybe. A gyors munkának kedvező eredménye az, hogy a lemezek a sav leszívására és az iszap kiszedésére fordított idő rövidege miatt nem száradnak ki és nem melegednek meg, a mi az előbb alkalmazott módszerek bármelyikénél sohasem volt teljesen kikerülhető. A leszívott savat, a kitarított czellába azonnal vissza lehet és vissza kell önteni. A *Haufe G.* (Pirna az Elba mellett, Szászország) féle készülékkel tisztított batteria teljesítő képessége fokozódik, életideje pedig jelentékenyen emelkedik. A tisztítás munkáját, a gépész némi felügyelete és ellenőrzése mellett, bárkire rá lehet bízni. A batteriáknak szokásos biztosítását, az új készülék teljesen fölöslegessé teszi és maga a készülék egyszeri beszerzés ára is 75%-al olcsóbb, mint a biztosításra fordított összeg évi részlete. A szerkezetet Németországban szabadalom védi.

Megadott szabadalmak. 42081. I. sz. Bláthy Otto Titusz mérnök Budapesten. Hűtőberendezés elektromos gépek számára. VII|g. oszt. 1907. aug. 17. (Bp. Kzl. 1908. 113. sz.) — 42085. I. sz. Ganz-féle villamossági részvénytársaság cég Budapesten. Ujítás három vezetékes rendszerű akkumulátor-telepek töltésénél. VII|g. oszt. 1907. júl. 9. (Bp. Kzl. 1908. 114. sz.) — 42123. I. sz. Magyar Siemens-Schuckert művek villamossági r. t. cég Budapesten. Szigetelés transzformátorok és elektromos gépek számára VII|g. oszt. 1907. aug. 19. — 42128. I. sz. Schadler Otto mérnök Berlin mellett Steglitzben. Berendezés elektromos telepek üzemben tartására. VII|g. oszt. 1907. máj. 18. (Bp. Kzl. 1908. 116. sz.)

Közgazdaság.

A kormány bányavásárlása. A Magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesülete május 23-án este tartotta *Chorin* Ferencz dr. elnöklete mellett közgyűlését, a melyen nagyérdékü nyilatkozatok történtek a hazai vas- és szénipar helyzetéről. Az egyesület elnöke ugyanis általános szem-

léje keretében említést tett azon akcióról, melyet az *állam szénbányák megvételére* és a bányászatnak saját területén való fejlesztése érdekében indított. Az állami szénbányászatról — ugymond — és annak kihatásáról és kockázatáról elmondtam véleményemet tavalyi közgyűlésünk alkalmával, a mikor e téren még csak kezdeményező lépésekkel állottunk szemben. Ma, midőn befejezett tények állanak előttünk, az időre kell biznunk annak a bebizonyítását, vajjon a mi álláspontunk, vagy a pénzügyminiszter uré volt-e a helyes. Egy előnye lesz annak, hogy az állam is gyakorolni fogja a széntermelést. Az, hogy a kormány, midőn maga beáll bányavállalkozónak, saját tapasztalataiból fogja megismerni azokat a nehézségeket és azokat az áldozatokat, melyekkel a szénbányászatnak megküzdni, illetve, melyeket a szénbányászatnak hoznia kell, hogy a fogyasztás szükségleteit kielégítse és legalább az ő részéről meg fognak szünni azok a szemrehányások, melyek a hazai szénbányászatot az 1906—7. nehéz átmeneti időben gyakran oly méltatlanul érték. Magyarország kohászata és bányászata nem mutatja fel azt az óriási haladást, melyet a külföld hasonló ipara az utóbbi években elért, de fejlődése mégis folytonos és épp, mert nem oly ugrásszerű, talán biztosabb alapon nyugszik, mint a külföldé. Szívóssággal és kitartással szénbányászatunk, melynek évi termelése 1906-ban csak 73 millió, 1907-ben 76·4 millió métermázsá volt, 1908-ban már meg fogja haladni a 80 millió métermázsát és néhány év múlva elfogja érni azt a célt, hogy a hazai ipar egész szükségletét önerejéből fedezni fogja. Ez végtére elég szép haladás, mely a hazai vállalkozás és műszaki intelligencia fényessi kerének tekinthető. (Az U. 1908. 125. sz.)

A világ legnevezetesebb bányamivelő államainak vaskőtermelése a »Statistique de l'industrie minérale en France pour l'année 1906.« függeléke szerint 124.340.000 t. volt. Legelől állanak a sorozatban Amerika Egyesült Államai: 50,025.000 t-val; legkevesebbet termelt Ausztrália, melynek 1905. évi vaskőtermelése 10000 t-nál nem több. Ausztriában az 1906. év folyamán 2,254.000 t-át, Magyarországon 1904. évben 650000 t. vaskövet produkáltak. Norvégia vaskőben való 1905. évi termelését a kimutatás 63000 t-val adja meg. (Öst. Zft. f. B. u. Hw. 1908. 20. sz.)

A magyar aczélárugyár r. t. tavalyi mérlege 160307 K. nyereséggel zárul. — *A budapesti szivattyú és gépgyár r. t.* 1907. évi mérlege 70339 K. nyereséget mutat, mi által az előző évi veszteség 72821 K-ra csökken. (M. Ng. 1908. 21. sz.) — *A Graepel Hugó-féle gépgyár* új tulajdonosokat kapott Graepel Harry és Stammer s Reeve Róbert angol érdekeltek személyében. A gyárat jövőben „Graepel Hugó betéti társaság“ czég alatt fogják tovább vezetni. Az új tulajdonosok jelentékeny tőkével léptek be a czégbe. (P. N. 1908. 124. sz.)

HIREK

Személyi hírek. Halálozás. **Litványi János** főfelőr, május hó 14-én, Bánszálláson, 40 éves korában elhunyt.

Kinevezések. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök az állami szénbányászathoz **Kosztela János** magán-bányagondnokot bányatanácsossá, **Kantner János** bányamérnököt főmérnöké és **Kekel János** magán-bányamérnököt bányamérnöké nevezte ki. (Bp. Kzl. 1908. 121. sz.) — A Ganz és Tsa vasöntő és gépgyár r. t. május hó 22-én tartott ülésében **Fellner Károlyt** a kocsiépítési osztály főnökét és **Verder Józsefet**, a központi vezetőség főnökét, igazgató helyettesekké nevezte ki. (P. N. 1908. 124. sz.) — **Breuer József**, az osztrák-magyar államvasutársaság központi felügyelője, a resicai kohó- és hengerművek igazgatója szeptember elején elhagyja jelenlegi állását, mivel a stájerországi Alpine társaság donavitzi vasművei és szénbányáihoz igazgatónak szerződött. (P. N. 1908. 127. sz.)

Áthelyezés. A m. kir. pénzügyminiszter **Peternák István** kir. mérnököt Felsőbányára helyezte át, hol a bányásziskolán tanári agendákat fog végezni. (Nb. és V. 1908. 21. sz.)

Lakósváltoztatások illetve áthelyezések. **Bielik Miksa** k. bányafelügyelő, Dalboseczről, Selmezbányára (Ferenczakna.) **Ivanovich József** kir. bányaaalistszt Dalboseczről, Bozovicsra van áthelyezve. — **Butyera Lajos** aknász Dilzsabánya-Petrozsényről, Pilisvörösvárra költözött. — **Dézi Sándor** m. k. rajzoló Bozovicsról Nagybányára vissza lett helyezve. — **Melczér András** kir. bányaaalistszt Jablaniczáról Selmezbányára visszahelyeztetett.

„Szandrik” magyar ezüst- és fémárúgyár részvénytársaság ünnepe. Folyó hó 21.-én külön vonattal több előkelő vendége érkezett a „Szandrik” magyar ezüst- és fémárúgyár részvénytársaságnak, a kik először is a gyárat, utóbb pedig a 28 munkás lakóház építkezését tekintették meg. Ott voltak a kormány képviselőiben: *Simonyi Béla*, Barsmegye főispánja. A kereskedelmi miniszterium képviselőiben: *Dr. Fűry János*, miniszteri tanácsos, továbbá *Edvi Illés Aladár*, osztálytanácsos, a keresk. miniszterium iparfejlesztési osztályának vezetője; *Bujanovics Sándor*, udvari tanácsos; *Szitányi Géza*, a „Szandrik” magyar ezüst- és fémárúgyár részvénytársaság elnöke; *Dr. Schmidt József* volt államtitkár, s a magyar orsz. közp. takarékpénztár vezérigazgatója; *Hódossy Imre*, a magy. orsz. közp. takarékpénztár elnöke; az igazgatóság részéről: *Hauszmann Alajos*, *Kalliwoda Ferencz*, aligazgató, *Hirsch József Lajos*, *Dr. Kuncz Jenő*, *Kuncz Jenő* mérnök, *Wuk Gyula*, *Wolfner József*, *Heinrich Alajos*, *Dr. Röck Géza*, *Dr. Török József* ügyvéd, *Báró Fullon Henrik*, a magyar fém- és ezüstárúgyár részv. társ. kereskedelmi igazgatója, *Böhm János* és *Deutsch Antal*, a Pester Loyd rovatvezetője. — A látottak felett a kormány képviselői elismerésüket fejezték ki.

A m. kir. miniszterelnök az „**Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság**”-nak a magyar korona országai

egyesített, valamint Magyarország külön czimerének használatát az 1883. XVIII. t. cz. alapján megengedte. (Bp. Kzl. 1908. 118. sz.)

Az algyógyi szanatórium megnyitása. Algyógyról írják: Vasárnap, május 24-én délben nyitották meg a kormány, Hunyad-megye és a szomszéd városok képviselőiben a magyar állami vasgyárak munkásai számára épített *tüdőbeteg szanatóriumot Algyógyon*. Az új szanatórium Hunyadmegye egyik legszebb helyén, vadregényes völgyben, tölgyerdő közepén fekszik. Wekerle Sándor pénzügyminiszter képviselőiben dr. Popovics Sándor és dr. Márffy Albin államtitkárok jelentek meg, akik szombaton este érkeztek Szászvárosba, ahol báró Bornemissza Lipót főispán, Pogány Béla alispán és Andréj József polgármester fogadták a vendégeket. Reggel kilencz óraker beláthatatlan kocsisorban indult a menet Algyógyra. A fellobogózott bejáró előtt dr. Axmann máv. főorvos üdvözölte a kormány képviselőit, amire dr. Popovics Sándor államtitkár válaszolt. „A néppusztító tuberkulozisnak gátat vetni, a rettenetes kórt enyhíteni, a kormány szociális programjának egyik sarkalatos pontja“ — mondta az államtitkár. Aztán az intézet czélját és feladatát vázolta és a szanatóriumot átadta rendeltetésének. Az intézetben, a mely a modern orvosi tudomány minden vívmányával van felszerelve, Vajkay Károly, a m. kir. állami vasgyárak központi igazgatója kalauzolta az államtitkárokat. A szanatórium százhusz betegre van berendezve. Az építkezés költsége: másfélmillió korona. Délután egy óraker ebéd volt, amely után dr. Popovics Sándor megnézte az algyógyi Kun-Kocsárd földmives iskolát. Fél négy óraker az államtitkár visszautazott a fővárosba. (P. N. 1908. 126. sz.)

Az osztrák bányatörvény reformálásának kérdéséhez. Noot az ausztriai ipartanácsban hozzászólván, behatóan megokolt véleményt terjesztett be, a melyben a bányaszabadság elvének fentartása mellett, a bányaregále fogalmának mellőzését, illetőleg az államnak a bányászati üzem fölött való fenhatóságát kimondani javasolja. A bányaszabad ásványok meghatározása szempontjából nem a termelés módozatai, hanem közgazdasági nézőpontok legyenek mértéket adók. A javaslat végén azt indítványozza Noot: Kéressék fel a kormány, hogy a tervezett javaslatot végleges megszövegezése után s a birodalmi gyűlés elé való terjesztés előtt, még az érdekelt szakörök véleményezése alá is bocsássa. (Org. d. Ver. d. Bohrtechn. 1908. 10. sz.)

Munkásmozgalmak.

Merényben, a Grétli bányán május hó 22-én kisebb jelentőségű munkásmozgalom volt; a rendet mi sem zavarta meg. E. T.

Balesetek.

Nemtibányán, a II. szint rakodóján, május hó 21-én d. u. 6 óra-kor Kiskamer István 17 éves csillésnek, **tolatás** közben a saját vi-gyázatlansága következtében, bal keze, **két csille közé** került és csuklóban kifeczamadott, a könyök feletti részében pedig eltörött. (E.T.)

S o s n o z i c z é b ől táviratozzák a napilapoknak, hogy a Barbara táróban, **vizbetörés** folytán keletkezett bányaszerencsétlenség 12 bányamunkásnak került éle-tébe. A hullákat megtalálták. A víz, a szomszédos bányákban is kárt tett. A gépek megsérültek és sok bányász veszedelmes helyzetbe került. (Az U. 1908. 125. sz.) — J e k a t e r i n o s z l a v b ől jelentik, hogy a dél-orosz-bányatársaság Czarnovszka bányájában, **bányagázrobbanás** történt, melynek következtében egy bányamérnök és öt munkás életét veszítette. (Az U. 1908. 127. sz.)

Közlekedés.

Merény hozzájárulása a Szepes-Gömöri vasúthoz. Me-
rény képviselőtestülete a Szepes-Gömöri vasúthoz való hozzájárulás-
ként 500000 koronát végleg megszavazott. (Sz. L. 1908. 60. sz.)

Vasúti előmunkálati engedély meghosszabbítása. A ke-
reskedelemügyi miniszter Lángh Gyula budapesti ügyvédnek, a kassa-
oderbergi vasút *Korompa* állomástól kiágazólag Nagy-Vitéz, Siroka és
Bertót községek érintésével Eperjesig vezetendő vasúti vonalra, mult
év április 15-én kiadott előmunkálati engedély érvényét további egy
évre meghosszabbította. (Sz. L. 1908. 60. sz.)

A Petrozsény-Livazény-Lupényi h. é. vasút r.-t. igazga-
tótsága elhatározta a vasut 1·293,600 K. elsőbbségi tőkéjének a fel-
emelését. A vasút főleg az Urikány-Zsilvölgyi Köszénbánya érdekeit
szolgálja s a mult esztendőben 518,060 kor. volt a tiszta nyeresége.
Az új tőkét beruházási célokra fordítják. A tőkeemelés a május
20-ikára összehívott közgyűlés fogja kimondani. Az új részvényeket
a „Magyar Általános Hitelbank“ fogja átvenni. A petrozsény-liva-
zény-lupényi h. é. vasút r.-t. az 1907-ik évben 91·824 kor. brutto bevé-
tellet és 81.548kor. tiszta nyereséggel dolgozott. (P. és V. 1908. 20. sz.)

Bányaiskolai ügyek.

A pécsi m. kir. szénbányásziskolán, a szeptember hó ele-
jén kezdődő 1908/9. tanításévben, *harmincz* tanuló felvételére vonat-

kozólag, a m. kir. pénzügyminiszterium, május 10-én kelt 48156. sz. a. hirdetményt bocsátott ki. A folyamodványok augusztus hó 10-éig, az előljáró bányahivatal, illetve bányaaigazgatóság útján, melynek szolgálatában állanak, a pécsi m. kir. szénbányásziskola szaktanárához nyujtandók be.

A selmeczbányai m. kir. bányaiskolán, az 1908/9. tanítás évre több kincstári tanuló évenként kétszáznegyven korona ösztöndíjjal felvétetik. A selmeczbányai m. kir. bányaaigazgatóság május hó 19-én 1629. sz. a. kelt pályázati hirdetménye szerint, az ösztöndíjért folyamodók július hó 10-éig, a magántanulókul felvétetni óhajtók augusztus 4-éig tartoznak kérvényeiket előljáró hatóságuk útján, a pályázatot kibocsátott m. kir. bányaaigazgatósághoz (Selmeczbányán) beküldeni.

A m. kir. földtani intézet legújabb kiadványai: *Rozlozsnik Pál* és *dr. Emszt Kálmán*. Adatok Krassó-Szörényvármegye banatitjainak pontosabb petrographiai és khémiai ismertetéséhez (1. táblamelléklettel és 11 szövegekőzti rajzzal. — *dr. Vadász M. Elemér*. A nagy-küküllőmegyei Alsórákos Alsó-Liaskorú faunája. (6 táblamelléklettel és 35 szövegekőzti rajzzal.

A Földtani Közlöny 1908. évi 3—4. füzetének tartalma: *Értekezések*. Löw Márton. A rézbányai czeruszezitek kristálytani viszonyai. — *Dr. Sigmond Elek*. A talajmállásról és az ásványtani talajelemzés hasznosságáról. — *Maros Imre*. Pyrit Déváról. — *Dr. Mauritz Béla*. Uj Zeolith lelethely. — *Rövid közlemények*: *Dr. Vadász M. Elemér*. A hangyák és a hangyasav hatása a mészkőre. — *Ismeretetés*: *Dr. Papp K.*, *Dr. Kadic Ottokár*: *Mesocetus hungaricus*, *Kadic* egy új balaenopterida faj a borbolyai miocénrétegekből. — *Dr. Kadic Ottokár*, *Dr. Papp K.*: Miskolcz környékének geologiai viszonyai. — Társulati ügyek.

□ □

TARTALOMJEGYZÉK.

A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez. *J. Vöröss József*. — *Tudomány-Gyakorlat*: Pörölyös közetetfűrógépek, különös tekintettel a Flottmann H.-féle szerkezetekre és a Westfália gépekre. — *Szemle*: Bányamivelés. — Kőszén- és érczelőkészítés. — Vaskohászat. — Gépezet. — Elektrotechnika. — Közgazdaság. — *Hírek*. — *Munkásmozgalmak*. — *Balesetek*. — *Hözlekedés*. — *Bányaiskolai ügyek*. — *Irodalom*.

Közérdek.

⊙ A bányász- és kohász-altisztek alakulóban lévő ⊙

országos egyesületének ügyei

mint a

„Jó Szerencsét“

I. évfolyamának

II. SZ.

külön melléklete.

S e l m e c z b á n y a.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Selmezbányán, az alakulóban levő bányász és kohász altisztek országos egyesülete selmeczi fiókjának ülésén 1908. évi május hó 23-án.

Jelenvoltak: Kellner Aurél elnök, Tihanyi Károly alelnök, Urbancsok József ellenőr, Gindl János pénztáros, Ballay János segédtitkár, Matejka Gyula segédjegyző, Gindl József házigondnok, Urbán Vilmos, Klinger Béla, id. Riedl Ferencz, Hrntsár Sándor, Szabó Ferencz, Dzsbánék Károly, Honek Ignác, Rudnai Adolf, Pischl László, Drozsdják Ágost, Suba Lipót, Stefanka Tivadar, Szokol Gyula, Marosi Antal, Páles Pál, Szép János, Bocsák István, Pokorni János, Grünzweig Vilmos, Preisz Ferencz stb. tagok.

Tárgysorozat: 1. Az alakuló gyűlés határnapjának és helyének megállapítása. 2. Rendező-bizottság jelölése. 3. Költségek megállapítása. 4. A gyűlés helyiségének megválasztása és a politikai hatóságoknak való bejelentése. 5. A meghívó szövegének megállapítása.

Elnök szívélyesen üdvözölve a megjelenteket, a jegyzőkönyv vezetésére Matejka Gyula s. jegyzőt hívja fel s az ülést megnyitja.

1. Elnök tudomására hozza a jelenlevőknek, hogy a marosujvári fióknak a felvilágosítást elküldte s áttér a napirendre, melynek első pontja szerint az alakuló gyűlés napjaul június 28—29-ikét, helyéül Selmezbányát mondják ki határozatilag a jelenlevők, miután a salgótarjáni fiók kivételével valamennyi fiók nyilatkozott, a salgótarjáni fiók hallgatását pedig a folyó hó 9-én tartott értekezlet határozata szerint elfogadó válasznak veszik. A gyűlés a jelzett időben (június 28-án) d. u. 3 órakor kezdődik s a következő napon végeztetik be.

A tárgysorozat szerint rendező-bizottság jelölésére kerülván a sor, elhatároztatott, hogy a múlt gyűlés határozatával kijelölt szü-

kebb körü bizottság egyúttal rendező-bizottság is. A rendező-bizottságnak kötelessége lesz a vendégek fogadtatása, elszállásolása s egyéb intézkedések megtétele. Az alakuló ünnepély jelvényének beszerzésére, mely kisebb méretű nemzeti színű kokárda, közepén kalapács jelvényvel, a házgondnok kéretik fel.

Áttérve a költségek megállapítására, a gyűlés felhatalmazza az elnököt, hogy a költségekről szükség szerint, mindenesetre azonban utólagos leszámolás kötelezettsége mellett intézkedjék.

A tárgysorozat 4. pontja szerint következőn a gyűlés helyiségének kiválasztása, valamint a gyűlés megtartásának a hatóságokkal való közlésének kérdése; a jelenlevők megállapodnak abban, hogy a bejelentés 3 héttel a gyűlés előtt eszközöltessék s a gyűlés megtartásának helyéül Litschauer főmérnök úr beleegyezésével a m. kir. bányásziskola nagytermét jelölik ki.

Áttérve a meghívó szövegének megállapítására, a jelenlevők a következő szöveget fogadták el: „Meghívó a folyó évi június 28-án d. u. 3 órakor a selmeczbányai m. kir. bányásziskola nagytermében tartandó országos bányász és kohász altiszti egyesület alakuló gyűlésére. Tárgysorozat: 1. Az alapszabályok tárgyalása. 2. Netaláni indítványok.“ A fent ismertetett meghívó 300 példányban lesz nyomtatandó s minden egyes tagnak külön-külön megküldendő.

Végül felvettették, hogy az alakuló gyűlésre kiküldendő képviselők költségei ki által fedezendő; mire a jelenlevők egyhangulag kimondták, hogy a felmerülő költségeket a képviselőt kiküldő fiók fedezze. Több tárgy nem lévén, elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Urbancsok József és Gindl János tagokat kéri fel s az ülést berekeszti. K. m. f.

Matejka Gyula s. k. s. jegyző.

Kellner Aurél s. k. elnök.

Hitelesítjük: *Gindl János* s. k., *Urbancsok József* s. k.

□ □

A pénztár nyilvános nyugtatója.

Az országos magyar bányászati és kohászati altiszti egyesület pénztárába befizettek: felvételi és tagsági díj fejében Vostyár József 2 kor., tagsági díj fejében Laval Adorján 1 kor., Szép János 1 kor., Némethy Sándor 1 kor., Kartalik András 1 kor.

Csiskó Jakab kartárs urat (Mária-huta) értesitem, miszerint csak abban az esetben lehet tagja az egyesületnek, ha felvételi és tagsági díj fejében alulírt pénztárosnál 2 koronát befizetett.

Selmeczbánya, 1908 évi május hó 28.-án.

Gindl János, pénztáros.